

Senast reviderat: 2024-04-04

Dokumentet gäller för: Läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och administrativ personal inom verksamhetsområde Neurosjukvård, Område 6

Innehållsansvarig: Lee Hedman, kurator

Granskare: Urban Wåhlander, enhetschef kuratorer- och psykologer

God man

Syfte

Att tillförsäkra befintligt kunnande hos berörd sjukvårdspersonal om godmanskap för bedömning om behov föreligger samt vilket underlag som erfordras från sjukvården.

Vilka berörs

Sjukvårdspersonal som möter patienter som på grund av sjukdom eller annat försvagat hälsotillstånd inte kan ta hand om sin ekonomi, sina juridiska intressen eller sitt personliga omvårdnadsbehov. Kurator eller biståndshandläggare i kommunen gör vid behov en social utredning. Läkare utfärdar läkarintyg enligt formulär som finns på Socialstyrelsens hemsida.

Bakgrund

Personer som vårdas på sjukhus och inte är kontaktbara eller på grund av sjukdom inte kan underteckna eller förstå innebörden i en fullmakt, behöver någon som t.ex. ser till att hyra och andra räkningar betalas. Som regel är det anhöriga eller vänner som frågar avdelningspersonalen eller kuratorn hur man skall göra i en sådan situation. Även patienter aktuella inom öppenvård kan behöva hjälp genom insats i form av god man. Ibland är det patienten själv eller anhörig som begär läkarintyg för att kunna ansöka, men sådan förfrågan kan också komma från kommunal biståndshandläggare eller socialsekreterare som uppmärksammat behovet. Även sjukvårdspersonal som observerat en patients behov av god man kan anmäla detta till överförmyndaren i den kommun som patienten är bosatt i. För mer information om vad god man innebär, skillnaden mellan god man och förvaltare samt vem som kan förordnas som god man, se bilaga.

Arbetsbeskrivning

Fullmakt – mindre ingripande

När eventuellt behov av god man aktualiseras ska man först utreda om patientens behov kan tillgodoses på ett mindre ingripande sätt. Det kan t ex vara genom att ordna med fullmakt, förutsatt att patienten kan skriva på och förstår innebörden i fullmakten.

Ansökan/anmälan om god man

Ansökan om god man kan göras av den som själv upplever sig ha behov av sådan eller av hans närstående. Anmälan om behov av god man kan göras av kommunala biståndshandläggare och socialsekreterare samt av kurator inom sjukvården.

Till ansökan/anmälan bifogas:

- läkarintyg
- underskriven ansökan, om den som behöver god man kan yttra sig själv
- vid behov social utredning, som ofta görs av kurator på sjukhus eller biståndsbedömare i kommunen, framförallt vid anmälan
- villighetsförklaring, om patient eller närstående har ett eget förslag till överförmyndaren på någon som är lämplig och villig att åta sig godmanskapet.

På kommunernas hemsidor finns ibland formulär för ansökan om god man.

Läkarintyg

Det krävs läkarintyg om personens hälsotillstånd. Läkarintyg utfärdas på fastställt formulär, som kan hämtas från Socialstyrelsens hemsida.

Av läkarintyget ska det framgå om personen på grund av sjukdom inte kan:

1. bevaka sin rätt
2. förvalta sin egendom
3. sörja för sin person

Bedömningen ska göras för varje del separat, då det har betydelse för hur omfattande god mans eventuella uppdrag blir.

Social utredning

Social utredning formuleras fritt men bör innehålla uppgifter om sjukdom, funktionshinder, familjeförhållanden/närmast anhörig, ekonomiska förhållanden, bostad, arbete/sysselsättning, myndighets- och sjukvårdskontakter. Det bör i utredningen framgå varifrån uppgifterna har hämtats och i synnerhet gäller detta om uppgifterna kommer från någon annan och inte kan bekräftas av patienten själv. Behovet av god man ska tydligt framgå och hur detta behov har uppstått.

Beslut om god man

Tingsrätten fattar beslut om att anordna godmanskap och utse en god man. Varje kommun är skyldig att ha en överförmyndare, vars uppgift är att kontrollera att den gode mannens arbete sköts på rätt sätt.

Sjukvårdens ansvar

2 § förordning om verksamhetschefer inom hälso- och sjukvården

- Verksamhetschefen skall ansvara för att överförmyndaren underrättas när en intagen person kan antas behöva god man eller förvaltare enligt föräldrabalken samt när ett förvaltaruppdrag bör upphöra

- Skyldig att på begäran lämna de uppgifter som överförmyndaren behöver 16 kap 10 § föräldrabalken

Ansvarig chef på respektive enhet är ansvarig för att rutinen är känd och följs. Den personal som utför arbetet är själv ansvarig för att utföra arbetsuppgifterna enligt följande rutin.

Uppföljning, utvärdering och revision

VEC ansvarar för att rutinen är känd på enheten, medarbetare för att rutinen följs.

Kunskapsöversikt

I Föräldrabalken, lag 1949, kapitel 11, § 4 lagstiftas om god man.

God man eller förvaltare – en praktisk handbok, Kerstin Fälldin, Natur och Kultur 2009

Rollkoll – ett material framtaget av Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, www.rfs.se

Vad innebär god man?

4. I Föräldrabalkens lagtext framgår när god man kan tillsättas vid sjukdom.

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd inte klarar att

1. bevaka sin rätt – t ex göra ansökningar
2. förvalta sin egendom – sköta ekonomin
3. sörja för sin person ska god man tillsättas om det behövs och om man inte kan ordna på annat sätt.

Ett godmanskap är ett uppdrag som går ut på att bevaka en persons juridiska och ekonomiska rättigheter, till exempel betala räkningar och ombesörja att beviljade insatser fungerar. Den som erhåller hjälp av god man kallas för huvudman. En god man kan också fungera som ett personligt biträde till huvudmannen, till exempel i kontakten med myndigheter och sjukvård. Ett godmanskap är en frivillig insats som huvudmannen måste samtycka till. Undantaget är om en huvudman enligt läkarintyg inte förstår innebörden av ett godmanskap, då ska närstående ges tillfälle att uttala sig innan godmanskapet anordnas.

Vad innebär förvaltarskap?

Det är samma krav för att få en förvaltare som en god man. Skillnaden beror på huvudmannens hjälpbehov. Förvaltarskap är en tvångsåtgärd och får bara initieras när ett godmanskap inte är en tillräcklig insats.

Vem kan bli god man/förvaltare?

Att vara god man är ett lekmanuppdrag. I lagen står att en god man ska vara rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig. Överförmyndaren granskar om en person är lämplig för uppdraget och avgör om hen har tillräckliga kunskaper. Det finns inget formellt utbildningskrav för den som blir god man, men från 1 januari 2015 har överförmyndaren skyldighet att erbjuda den utbildning som gode män behöver för att de ska kunna utföra arbetet på ett rättssäkert sätt.

Framtidsfullmakt – ett nytt alternativ till god man

Framtidsfullmakt ger individen möjlighet att själv utse vem som ska vara behjälplig om livssituationen förändras och man inte klarar sig själv längre. En framtidsfullmakt kan bara röra ekonomiska och personliga intressen. Det är fullmaktshavaren som avgör när den börjar gälla om inget annat anges i dokumentet. Fullmaktshavaren måste tala om för berörda när framtidsfullmakten börjar gälla. Då det finns formkrav som måste uppfyllas för att en framtidsfullmakt ska bli giltig kan man ta hjälp av en jurist.